

Vedlegg 3. Verdiskaping og sysselsetting i landbruket i Kragerø kommune

Dette vedlegget gir en samlet framstilling av verdiskaping og sysselsetting knyttet til jord- og skogbruket i Kragerø kommune.

1. Landbrukets plass i kommunens næringsstruktur

Landbruket utgjør i dag en liten andel av samlet sysselsetting og verdiskaping i Kragerø kommune sammenliknet med tjenesteyting, reiseliv, handel og offentlig sektor. Utviklingen er resultat av langvarige strukturendringer i jord- og skogbruket, kombinert med begrenset ressursgrunnlag for intensiv jordbruksproduksjon.

Selv om få er sysselsatt i primærjordbruket, har næringen fortsatt betydning for kommunen gjennom forvaltning av arealer, bosetting i bygdene, og som grunnlag for tilleggs- og kombinasjonsnæringer.

2. Sysselsetting i jord- og skogbruket

Den direkte sysselsettingen i jordbruket i Kragerø kommune er lav. De fleste landbruksforetak drives i dag som deltidsbruk, og kombineres med inntektsgivende arbeid utenfor gården. Sysselsettingen i primærjordbruket kan anslås til et begrenset antall årsverk, hovedsakelig knyttet til beitebasert husdyrhold, grovfôrproduksjon og forvaltning av jordbruksareal.

Skogbruket har over tid hatt større betydning for samlet verdiskaping enn for direkte sysselsetting i kommunen. Mekanisering og effektiv drift har redusert behovet for lokal arbeidskraft, men næringen bidrar indirekte til sysselsetting gjennom transport, entreprenørtjenester og videreforedling utenfor kommunen.

Samlet er arbeidsplassene innen jord- og skogbruk i Kragerø få, men stabile. Næringen spiller først og fremst en rolle som deltids- og tilleggsnæring, snarere enn som hovedarbeidsplass for et stort antall personer.

Liten hjelper på Farsjø gård. Foto: Ingvild Farsjø

Den eldre generasjon lærer opp fremtidens bønder. Foto: Ingvild Farsjø

3. Verdiskaping i jordbruket

Verdiskapingen i jordbruket i Kragerø kommune er i hovedsak knyttet til arealbasert drift og offentlige tilskudd. Tradisjonell volumorientert produksjon, særlig innen melke- og kjøttproduksjon, er i stor grad avviklet eller sterkt redusert. Dette begrenser både produksjonsinntekter og bruttoprodukt sammenliknet med mer produksjonsintensive jordbrukskommuner i Telemark.

Produksjonsinntektene i jordbruket består av en kombinasjon av markedsinntekter og tilskudd. For Kragerø har tilskuddene relativt stor betydning, som følge av ekstensiv drift, små bruk og fokus på beite, kulturlandskap og miljøhensyn. Verdiskapingen må derfor vurderes i lys av jordbrukets funksjon som areal- og landskapsforvalter, ikke bare som matproduserende næring.

4. Skogbrukets bidrag til verdiskaping

Skogbruket utgjør den viktigste kilden til primærnæringsbasert verdiskaping i Kragerø kommune. Skogressursene gir grunnlag for løpende inntekter fra tømmerproduksjon og representerer samtidig en betydelig kapitalverdi for mange landbrukseiendommer.

Selv om hoveddelen av videreforedlingen skjer utenfor kommunen, gir skogbruket ringvirkninger gjennom etterspørsel etter tjenester innen hogst, transport, vedlikehold og rådgivning. Skogbrukets økonomiske betydning er dermed større enn det antallet direkte sysselsatte alene tilsier.

Foto: Peder Aarø

Bilder fra hogst i Kragerø kommune.

5. Tilleggsnæringer og indirekte verdiskaping

For mange landbrukseiendommer i Kragerø er tilleggsnæringer avgjørende for samlet verdiskaping. Dette kan omfatte utmarksnæring, jakt og fiske, ved- og bioenergi, eiendomsforvaltning, samt tjenester knyttet til fritid, friluftsliv og reiseliv. Slike aktiviteter gir ofte moderate inntekter hver for seg, men bidrar samlet til økt økonomisk bæreevne.

Landbrukets bidrag til åpne landskap, biologisk mangfold og attraktive omgivelser har også betydning for annen næringsutvikling i kommunen, særlig innen reiseliv og bosetting. Denne indirekte verdiskapingen er vanskelig å tallfeste, men representerer en viktig samfunnsøkonomisk effekt av aktiv jord- og skogbruksdrift.

6. Landbrukets brede samfunnsbidrag

Landbruket handler om langt mer enn matproduksjon og arealforvaltning. Næringen er en viktig del av grunnlaget for levende lokalsamfunn og bidrar til verdiskaping på en rekke områder. Aktiv drift av jord- og skogressursene skaper arbeidsplasser, opprettholder bosetting og gir grunnlag for lokal næringsutvikling.

Landbruket bidrar også til utvikling av reiseliv, lokalmatproduksjon, gårdsutsalg, opplevelsesnæringer og annen tilleggsvirksomhet. Samtidig ivaretar næringen kulturhistoriske verdier, kulturlandskap og lokale tradisjoner som er viktige for kommunens identitet og attraktivitet. Et aktivt landbruk er derfor ikke bare en ressurs for matproduksjon, men også en sentral drivkraft for lokal verdiskaping, samfunnsutvikling og levende bygder.

7. Samlet vurdering

Verdiskaping og sysselsetting i landbruket i Kragerø kommune er i dag begrenset i omfang, men stabil. Næringen har gjennomgått en tydelig omstilling fra å være en viktig sysselsetter til i større grad å fylle roller knyttet til forvaltning av jord- og skogressurser, ivaretagelse av kulturlandskap og miljøverdier, samt å være grunnlag for deltids- og kombinasjonsnæringer.

Landbrukets betydning for kommunen må derfor vurderes både ut fra direkte økonomiske bidrag og ut fra de langsiktige effektene for arealbruk, lokalsamfunn og bærekraftig ressursforvaltning. Dette gir landbruket en strategisk rolle i Kragerø kommune, selv om næringen samlet sett representerer en liten del av kommunens arbeidsmarked.